

UM BARA HANN SLÓ MEG

Fimm frásagnir úr Kvinnuhúsinum

Súsanna O. Skaale

Framløgukvøldið fyri hesi bók í Miðlahúsinum, sótu eg og fróðahjúnini í Skorini saman á brikini.

Tey bæði høvdu í sínum lagi í farna árið granskað Holocaust og týning av jødum. Rólant hevði aftaná saman við Sólstein eina sera, sera áhugaverda raðsending í ÚF um m.a., hvat í verðini fekk so mong annars siviliserað fólk úr fremsta mentunardepli Europa at bera seg so illa at móti jødum.

Sjálvur hugleiddi eg í fjør saman við Armgarð í ÚF um m.a. óndskap í samb. við Breivikmálið, men vit komu eins og í Skorini-hjúnini ikki til nakra endaliga og greiða niðurstøðu, hvaðani, hvussu og hví mannavondur harðskapur stendst.

Og helst er júst hetta ein hin størsta avbjóðing til friðargranskarar, samfelagsfrøðingar, sálarfrøðingar, onnur eins og okkum øll at gáa um og at gera við, og um ikki einaferð með alla, so stigvíst ella í smáum, har allur bæti bótir.

Annars tykir mær meniskjuna vera eina sera løgna veru, sum í lívinum fonglast nógv við partú at vilja skikka meðmenniskju og Gud í somu trongu mynd sum ein í fáfongdini sjálvur, harav kúgan av meðmenniskjum, makmissnýtsla av berari ómegd og trúarstríð um ein og sama Gud.

Eg var heiman á jolum og sá tá í sjónvarpi eina dokumentarsending frá

allarseinastu døgum teirra, sum fyri stutt sjeiti árum síðani vórðu hongdir í Nürnberg fyri misgerðir móti jødum og mannaættini annars. Í sendingini var ein hermaður røttu megin og av jødaætt.

Hann hevði sum so bert lítið við sjálva rættargongdina at gera, men fekk høvi til at koma regluliga á tal við teir skuldsettu og seinri hongdu.

Honum eyðnaðist at fáa veruligt samband við fleiri av hesum, m.a. Hermann Göring, og metti at mannavondu atgerðir teirra umframt annað, var grundað á tvørrandi vilja og sálarligan førleika til at liva seg inn í annara manna forløg, upplivingar, støðu og kenslur, og harvið nakað sum minnir um manglandi empati.

Og tí bóru hesi fólkin seg so at, at siggja til púra kensluleys, tó treytaleyst lýðin móttvegis boðum og vilja úr erva.

Neyvan koma vit nakrantíð heilt á mál at greina gátarnar um óndskap og tað ónda í menniskjum, kærleika í mun til hatur o.s.fr., tó vit kunnu alsamt royna at savna tilfar til tað margfalda putlispælið. Í so máta kann bókin hjá Súsonnu gerast eitt ávíst íkast at varpa ljós á og at gloppa eina hurð til almenna tilvitsku og debat um ein higartil nokk so vanligan almennan, men í so duldan samlívstrupuleika, sum er harðskapur kynjanna millum og í hesum føri sálarligur tilíkur.

Columbusegg?

Bókin er í veruleikanum eitt skrivligt frambrot í Føroyum á sálarfrøðiliga økinum.

Væl hava universitetsskúlaðir sálarfrøðingar umsiðir virkað her á landi í stívliga fjøruti ár, tó liggur enn bert lítið fakligt á prenti eftir tey uttan okkurt hissini í bløðunum afturat greinum í alheims vísundatíðarritum.

Eg veit um góð handrit innan væl kunnandi heildarsálarfrøði á føroyskum máli ætlað til miðnámslestur, sum í árávis hava ligið hampuliga klár til prentingar, tó tey eru ikki komin út, eins og onnur bøla oman nógvum arbeiðsroyndum, sum kundu komið øðrum til gagns. Tað er spell, og av øllum syndarum í so máta eri eg helst ein hin størsti.

Men Súsanna O Skaale hevur so í eini handavending megnað alment at luta sína fakligu vitan og royndir við okkum øll og tað á ein hátt og á einum máli, sum kann fáa lesaran at hugsa og vónandi skifta orð um fyrbrigdið sálarligur harðskapur í parlagi og haðani kanska hvessa sær vitið enn meira, gáa neyvvari og víðari um og virka til bata.

Hevði eg sjálvur kunnað gjørt mítt arbeiðslív við m.a.nógvari undirvísing umaftur, hevði eg avgjørt brúkt hesa bók sum flokkssett, tí úr henni kann nógv sínamilum orðaskifti fáast, eis-

ini um annað enn beran sálarligan harðskapur.

Bókin kann partvíst fatast sum eitt granskingarverk ella sonevnt »Case Study«.

Sálarfrøðislig gransking fer annars fram í Føroyum, tó tað enn er lítið sjónskt á prenti í almenna rúminum. So var ikki í Føroyum fyri bert fáum árum síðani, tá eg var tilnevndur í eina norðurlendska nevnd at játta miljóna-upphæddir til júst slíka gransking um harðskapur í parlagi, men gakk: púrt eingin umsókn og sannlíkt lítill áhugi og megd úr Føroyum, og har sat eg so í fleiri ár og krøkti mær tærnar av berari skomm, meðan miljónirnar rullaðu í allar aðrar norðurlenskar ættir.

Gransking og harav víðari boðbering skuldi innan sálarfrøði verið upplagt í Føroyum, men er kanska hjá fólki møtimikið at útinna oman á drúgvum og slítandi arbeiðsdag, og tað serliga um granskingarevnið líkist og er eyka tyngjandi omaná gerandisstreivið.

Tí er tað eitt framstig, um granskingarhøvi er partur av starvssetan, ella styrkur fæst úr granskingargrunnum til at keypa sær farloyvi at granska og skriva.

Súsonnu O. Skaale verður ynskt hjartaliga tillukku við hesum fyrsta spíranum innan sálarfrøðisligar bókmentir á føroyskum, og okkum leingist eftir meira frá hennara hond.